Τμήμα Μουσικών Σπουδών
Κατεύθυνση Μουσικών Επιστημών-Μουσική Παιδαγωγική και Ψυχολογία της Μουσικής

Πτυχιακή εργασία «Σύγχρονες Τάσεις στη Μουσική Παιδαγωγική»

Θέμα: '***Ο μύθος της Μέδουσας και του Περσέα'. Ένα διαθεματικό project για την εκμάθηση αρχαιοελληνικού μύθου σε παιδιά Δημοτικού σχολείου.***

Φοιτήτρια: Καλογρούλη Σοφία
Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Διονυσίου Ζωή
Κέρκυρα 2019

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη…….....σελ. 3
Μουσική και μουσειοπαιδαγωγική……...….σελ. 4
Διακαλλιτεχνικότητα, Διαθεματικότητα και μουσική...……...….σελ. 7
Μύθοι και παραμύθι: Το μουσικό παραμύθι στη εκπαίδευση……..……..….σελ. 10
Πρακτική εφαρμογή……...….σελ. 14
Αποτελέσματα……...…σελ. 18
Συμπεράσματα……..σελ. 20
Βιβλιογραφία……σελ. 22
Παράρτημα……...σελ. 25

Περίληψη

Στην εργασία αυτή παρουσιάζεται ένας διάλογος ανάμεσα στη διαθεματικότητα, τη μουσική και τους αρχαιολογικούς μύθους. Στο θεωρητικό κομμάτι της εργασίας, καταγράφονται το πόσο σημαντικά είναι τα μουσεία για τα παιδιά, ειδικά όταν στα προγράμματα τους συμπεριλαμβάνεται η μουσική. Ακόμα, αναφέρεται πως μέσω της διαθεματικότητας τα παιδιά μπορούν να έρθουν σε επαφή με κάτι που στην αρχή δεν τους κέντριζε το ενδιαφέρον. Επίσης, καταγράφεται πως οι διαφορετικοί κλάδοι μπορούν να συνδεθούν μεταξύ τους για να επιτευχθεί αυτό το αποτέλεσμα. Τέλος, παρουσιάζεται το πόσο σημαντικά είναι τα παραμύθια και οι μύθοι για τα παιδιά και πως μπορούν να συνδεθούν με το μάθημα της μουσικής.

Στη βάση αυτής της λογικής προσπάθησα να συνδέσω όλες τις παραπάνω ενότητες για να βγει ένα ολοκληρωμένο διακαλλιτεχνικό πρόγραμμα για τάξεις δημοτικού σχολείου που έχει ως θέμα την εκμάθηση του αρχαιολογικού μύθου 'Ο μύθος της Μέδουσας και του Περσέα' μέσω της μουσικής. Η πρακτική εφαρμογή έλαβε χώρα σε δημοτικό σχολείο της Κέρκυρας. Στα πλαίσια της πτυχιακής μου εργασίας δημιουργήθηκε ένα μουσικό βίντεο από τους συμμετέχοντες μαθητές. Οι στόχοι της εργασίας ήταν το πόσο σημαντικοί είναι οι μύθοι και τα παραμύθια για τα παιδιά. Πως μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση των μύθων και του παραμυθιού το μάθημα της μουσικής. Γιατί είναι σημαντική η επίσκεψη στο Αρχαιολογικό μουσείο και οι καλλιτεχνικές δράσεις σε αυτό. Ανταποκρίνονται οι μαθητές στη μουσική επένδυση του αρχαιοελληνικού μύθου. Βοηθάει η διαθεματικότητα και η διακαλλιτεχνικότητα στην εκμάθηση του μύθου.

Μουσική και μουσειοπαιδαγωγική

Οι ιδέες του Διαφωτισμού ανοίγουν τις πόρτες των μουσείων, στην Ευρώπη, για το ευρύ κοινό τον 18ο αιώνα. Αυτό γίνεται για τη μόρφωση του κοινού, αλλά και για την έμπνευση άλλων καλλιτεχνών, από τα εκθέματα των μουσείων. Τον 18ο αιώνα οι παρουσιάσεις των εκθεμάτων γίνονται μέσω της εκπαιδευτικής διδακτικής. Στην Ελλάδα οι εκπαιδευτικές δράσεις σε μουσεία παρουσιάζονται στα τέλη της δεκαετίας του ’70 και στις αρχές της δεκαετίας του ’80, με πρωτοπόρο το Μουσείο Μπενάκη στην Αθήνα. Το 1985 το Υπουργείο Πολιτισμού ενισχύει την ενεργή συμμετοχή των σχολείων για εκπαιδευτικές δράσεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία.

Στα αρχαιολογικά μουσεία της Ελλάδας, υπάρχει έλλειψη εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, διότι, προσπαθούν να καλύψουν την ανάγκη για διάσωση, περισυλλογή, διατήρηση και στέγαση των αρχαιολογικών ευρημάτων. Η αξία της εκπαιδευτικής αξιοποίησης και η ανάδειξη του μνημειακού πλούτου έχει ως στόχο τη συνειδητοποίηση της πολιτιστικής ταυτότητας, την ενεργοποίηση της ιστορικής μνήμης, την αισθητική αγωγή και την ευαισθητοποίηση για την πολιτιστική κληρονομιά. Η μουσειοπαιδαγωγική εμπειρία στον Ελλαδικό χώρο έχει αναπτυχθεί και προσφέρει διάφορες μορφές επικοινωνίας με το εκάστοτε κοινό. Επικεντρώνεται σε ορισμένες κοινωνικές ομάδες, όπως οι σχολικές τάξεις. (Νικονάνου, 2017).

Τα περισσότερα μουσεία όμως, διαθέτουν ένα εύρος εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Τσιρίδης, 2011). Ο Dewey κάνει λόγω για την έννοια της εμπειρίας και την μάθηση μέσα από την πράξη. Αναφέρει ότι η θεωρία υποστηρίζει την πράξη και η πράξη ενεργοποιεί το ενδιαφέρον για τη θεωρία. Στόχος είναι να μην υπάρχουν παθητικοί, αλλά ενεργητικοί μαθητές. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με δραστηριότητες προσωπικών εμπειριών, ενεργώ συμμετοχή, επικοινωνία και διάλογο ανάμεσα στους μαθητευόμενους και στα εκθέματα. Ο χώρος του μουσείου είναι χώρος μάθησης. Αυτό πιστεύεται διότι μέσω των αντικείμενων, με τη συμμετοχή των αισθήσεων και τη προσέγγιση του υλικού πολιτισμού αυξάνονται οι δυνατότητες μάθησης (Νικονάνου, 2017).

Το μουσείο είναι ένας χώρος δημόσιος για όλους τους ανθρώπους. Συνδέει το παρόν με το παρελθόν. Μέσω των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο του μουσείου, η μουσική, το παρελθόν και η δημιουργική πράξη των παιδιών μπορούν να συνδεθούν άμεσα και να δημιουργήσουν κατάλληλες και απρόσμενες σχέσεις μεταξύ

τους. Οι μουσικές δραστηριότητες στο πλαίσιο του μουσείου θα μπορούσε να αλλάξει τα μουσειακά στερεότυπα που ασχολούνται μόνο με τα εκθέματα (Κανελλόπουλος, Στεφάνου, 2015).

Ένας τρόπος που όλα τα παιδιά θα μπορούσαν να συγκεντρωθούν και να αφοσιωθούν στο μουσείο είναι οι δραστηριότητες που θα τους προσφέρει. Σημαντικό είναι οι δραστηριότητες και οι ευκαιρίες που θα δοθούν στα παιδιά να είναι συμμετοχικές και όχι παθητικές. Δραστηριότητες όπως η αλληλεπίδραση με τα αντικείμενα, τους ανθρώπους αλλά και της εκδηλώσεις κρατάνε το παιδί προσηλωμένο. Σημαντική είναι η αλληλεπίδραση που έχουν τα παιδιά με τους γονείς τους ή τους δασκάλους τους, την ώρα της ξενάγησης στο μουσείο, ζουν την ξενάγηση ως μέλη μια ομάδας. Το μουσείο λοιπόν, θα πρέπει να δίνει ευκαιρία στις ομάδες αυτές για ζωγραφική, για μεταμφίεση, για ακρόαση, για διάβασμα, για μουσική (Black, 2009). Με τα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να δώσουν τις προσωπικές τους ερμηνείες, να προβληματιστούν, να ανταλλάξουν απόψεις μεταξύ τους, να εμπνευστούν και να ενεργοποιήσουν τη δημιουργικότητα τους (Ψαρράκη-Μπελεσιώτη. 2007).

Ο εκπαιδευτικός από τη δική του μεριά θα πρέπει, να είναι κατάλληλα προετοιμασμένος. Τέτοιου είδους προγράμματα χρειάζονται πολύμηνη προετοιμασία. Αρχικά να ορίσει το θέμα και τους στόχους του προγράμματος του. Το πλαίσιο στο οποίο θα πραγματοποιηθεί το πρόγραμμα του και σε ποιες ηλικίες στοχεύει. Θα πρέπει να συγκεντρώσει τις κατάλληλες πληροφορίες και να εξετάσει όλα τα γνωστικά δεδομένα. Έχοντας εξετάσει όλες αυτές τις παραμέτρους ο εκπαιδευτικός αποφεύγει τυχόν προβλήματα που θα μπορούσαν να είχαν δυσκολέψει τη διαδικασία του προγράμματος (Ψαρράκη-Μπελεσιώτη, 2007).

Ένας εκπαιδευτικός, που θέλει να επισκεφτεί μαζί με την τάξη του ένα μουσείο θα πρέπει να έχει κάνει και τις κατάλληλες προεργασίες. Να προγραμματίσει διεξοδικά το πρόγραμμα του. Σε αυτό μπορεί να εντάξει και το προσωπικό του μουσείου. Να έχει προετοιμάσει τους μαθητές για την επίσκεψή τους στο μουσείο, όπως επίσης να υπάρχει μια σύνδεση ανάμεσα στην επίσκεψη και στο πρόγραμμα σπουδών. Να έχει μελετήσει προσεκτικά την επίσκεψη, αυτό θα βοηθήσει να αναπτυχθούν στους μαθητές τα κατάλληλα κίνητρα, ώστε να συμμετέχουν στις δραστηριότητες. Τέλος, το μάθημα που θα ακολουθήσει στο σχολείο θα πρέπει να έχει ως βάση την επίσκεψη στο μουσείο (Black, 2009).

Σύμφωνα με τον H. Gardner, οι τύποι της πολλαπλής νοημοσύνης είναι επτά. Ο γλωσσικός, λογικός-μαθηματικός, μουσικός, σωματικός-κιναισθητικός, χώρου, διαπροσωπικός και ενδοπροσωπικός. Σε αυτά εντάσσεται και η μουσική νοημοσύνη (musical) και κάνει αρκετά συχνές αναφορές για αυτή. Επισημαίνει ότι οι επτά τύποι της πολλαπλής νοημοσύνης δε διαφέρουν ο ένας από τον άλλον (Gardner, 1999). Η μουσική υπάρχει στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των μουσείων. Οι μουσικές δραστηριότητες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε ένα μουσείο χωρίζονται σε τέσσερις βασικούς άξονες: τα μουσικά παιχνίδια (στα οποία εντάσσονται το ηχόχρωμα, η ένταση του ήχου-δυναμική, η διάρκεια και ο ρυθμός, αλλά και το τονικό ύψος και η μελωδία), οι ενεργητικές μουσικές ακροάσεις, το τραγούδι και ο μουσικός αυτοσχεδιασμός. Ένα παιδί μπορεί να αναπτύξει τα κατάλληλα κίνητρα τα οποία θα του κεντρίσουν το ενδιαφέρον και θα το βοηθήσουν να κατανοήσει καλύτερα τα εκθέματα, όταν υπάρχει σύνδεση με διαθεματικά μουσικά παιχνίδια. Όταν ένα παιδί κατακτήσει την ενεργητική μουσική ακρόαση τότε είναι ικανό να τη μεταφέρει και σε άλλες μορφές έκφρασης όπως είναι η δημιουργία ενός παραμυθιού και το θεατρικό παιχνίδι. Το τραγούδι αποτελεί δυνατό εργαλείο για την ομάδα είτε αυτό είναι γνωστό τραγούδι ή δημιουργείται από τα παιδιά. Συμβάλλει θετικά στην εμψύχωση της ομάδας και στη δημιουργία ενός καλού κλίματος συνεργασίας και δημιουργικότητας. Ο μουσικός αυτοσχεδιασμός παραπέμπει στο μουσικό ερέθισμα που προκαλεί στα παιδιά ένα έκθεμα (Τσιρίδης, 2011).

Διακαλλιτεχνικότητα, Διαθεματικότητα και μουσική

Ο όρος της διακαλλιτεχνικότητας παραπέμπει στη σχέση που έχει μια τέχνη παραδείγματος χάρη η μουσική, με άλλες τέχνες, όπως η λογοτεχνία, το θέατρο, η ζωγραφική, ο κινηματογράφος κλπ. Οι τέχνες μπλέκονται μεταξύ τους και η μία αφήνει το αποτύπωμα της στην άλλη. Η σύγκριση των διάφορων τεχνών ξεκινάει από την αρχαιότητα και αναπτύσσεται μέσα στο χρόνο. Υπάρχει στην εποχή της Αναγέννησης και του Ρομαντισμού που πλέον εμφανίζεται ο όρος Gesamtkunstwerk (συνολικό έργο τέχνης) από τον Richard Wagner. Με τις όπερες του, προτείνει και ενσωματώνει την συνύπαρξη των διαφόρων τεχνών σε ένα έργο όπως, την ποίηση, την μουσική, τη σκηνοθεσία, την ηθοποιία, τη σκηνογραφία (Αντωνοπούλου, Καρακάση, Πετροπούλου, 2015).

Σύμφωνα με τον Γρηγορίου (Γρηγορίου, 1994), τέχνη θεωρείται η Μουσική, ο Χορός, το Θέατρο, η Ποίηση, η Λογοτεχνία, η Ζωγραφική, η Γλυπτική και ο Κινηματογράφος. Όταν συνδέονται μεταξύ τους, μοιράζουν και μεταδίδουν συναισθήματα. Στην εκπαίδευση όταν οι τέχνες εμπλουτίζουν η μία την άλλη, βελτιώνουν τις ικανότητες των μαθητών. Οι μαθητές και οι άνθρωποι σε ένα πιο γενικό πλαίσιο εκφράζονται μέσω των τεχνών. Όταν αυτές διδάσκονται ενοποιημένα προσφέρουν γνώσεις άλλων κλάδων, αλλά και κατανόηση περισσότερων εννοιών. Ακόμα, τους βοηθάει να βιώσουν πλούσιες και ουσιαστικές εμπειρίες. Μέσω των τεχνών οι μαθητές γίνονται «πολύ-εγγράμματοι», μπορούν να εκφραστούν και να πουν πράγματα με διαφορετικούς τρόπους. Για το λόγο αυτό, οι εκπαιδευτικοί είναι σημαντικό να συνεργάζονται μεταξύ τους (Κοκκίδου, 2015).

Ο μύθος έχει πάντα μια εσωτερική κίνηση και αναζητεί την αναπαράσταση. Σε αυτά συμβάλλουν το θέατρο, η μουσική, ο χορός, η εικόνα, ο λόγος, ο ρυθμός και η κίνηση (Τρύφωνα, Κάντας 2006). Τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί μεγάλο ενδιαφέρον για την έννοια και την προσέγγιση της διαθεματικότητας στα σχολικά πλαίσια. Η ιδέα για διαθεματική μάθηση ξεκίνησε από απόψεις μεγάλων μεταρρυθμιστικών μελετητών. Η άποψη του 20^{ου} αιώνα ότι τα μαθήματα πρέπει να διδάσκονται ξεχωριστά το ένα από το άλλο, φέρει δυσκολίες στη μάθηση. Η διαθεματική προσέγγιση στα σχολεία κάνει την εμφάνιση της, στην Ελλάδα τη δεκαετία του 1920 και οι λόγοι είναι επιστημονικοί και ψυχοπαιδαγωγικοί (Καψάλη, 2009).

Διαθεματικότητα λοιπόν είναι η σύνδεση δύο ή περισσότερων γνωστικών αντικειμένων. Ο όρος της διαθεματικότητας παραπέμπει σε κάτι που είναι κοινό ανάμεσα σε διαφορετικές γνώσεις. Όλοι οι εκπαιδευτικοί μπορούν να κάνουν μια προσπάθεια και να εισχωρήσουν σε έναν χώρο που δεν είναι το αντικείμενο τους. Κάνοντας αυτή τη προσπάθεια, δίνουν τη δυνατότητα στο μαθητή να αναπτύξει τις δεξιότητες του, χρησιμοποιώντας διαφορετικές οπτικές γωνίες, εμπειρίες ζωής ή γνώσεις από διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα (Maingain, Dufour, 2007).

Κάποιοι μελετητές αναφέρονται σε ποικίλους τρόπους σύνδεσης μεταξύ των διάφορων κλάδων και χωρίζουν τη διαθεματικότητα σε γραμμική διαθεματικότητα που αφορά τη σύνδεση των κλάδων μέσα από τους κανόνες τους, τη δομική διαθεματικότητα που αφορά την σύνδεση ενός κλάδου σε έναν άλλον, και την περιοριστική διαθεματικότητα όπου ένας κλάδος επιβάλλει τους περιορισμούς του στους υπόλοιπους. Επιπλέον, η διαθεματικότητα βοηθάει τους διαφορετικούς κλάδους να ενοποιηθούν συνδυάζοντας τις κοινές τους έννοιες, την κοινή τους μεθοδολογία και στους κοινούς τους γνωστικούς στόχους (Cros, 2010). Στην εκπαίδευση η έννοια της διαθεματικότητας στοχεύει σε θεωρητικό αλλά και σε πρακτικό σχέδιο. Ο στόχος της είναι διπλός, γνωσιακός και μεθοδολογικός. Η διαθεματικότητα, προσφέρει τη δυνατότητα τους μαθητές να δουν το πρόβλημα αλλά ταυτόχρονα τους μαθαίνει ότι μπορούν να στραφούν σε περισσότερες αποδεκτές λύσεις (Maingain, Dufour, 2007).

Σημαντικό για κάθε μάθημα, πριν από κάθε εφαρμογή είναι, οι εκπαιδευτικοί να έχουν ξεκαθαρίσει το πλαίσιο και τους στόχους της μεθόδου που θέλουν να διδάξουν. Η διαδικασία αυτή αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα. Το επιστημολογικό επίπεδο όπου αναφέρεται σε ποιες γνώσεις θα δημιουργηθούν και για ποια ιδιαίτερη κατάσταση, αλλά και το παιδαγωγικό επίπεδο, όπου περιορίζεται στους στόχους που θα στραφεί ο εκπαιδευτικός και σε ποιους μαθητές αναφέρεται. Οι στόχοι του παιδαγωγικού πλαισίου πιο συγκεκριμένα, διακρίνονται σε απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, στην ενοποίηση που προσφέρουν τα διάφορα διδακτικά αντικείμενα και στην κατάκτηση της διαθεματικότητας. Αναφέρεται στους μαθητές, και η παραγωγή που έχει ως στόχο, είναι παραδείγματος χάρη ένας φάκελος, μια ιστοσελίδα, ένα βίντεο μια έκθεση κλπ. (Maingain, Dufour, 2007).

Η μουσική κατέχει μεγάλη θέση στην καθημερινή ζωή των παιδιών. Συνδυάζεται με την επιστήμη και τη γνώση και μερικές από τις λειτουργίες της είναι ότι καθρεφτίζεται στις διάφορες πτυχές της καθημερινότητας, είναι κομμάτι

κληρονομιάς, εκφράζει συναισθήματα, είναι ένας τρόπος διασκέδασης και επικοινωνίας, προκαλεί την κινητική, φυσική αντίδραση, εντάσσει τους ανθρώπους στην κοινωνία, και μέσω αυτής μπορεί κάποιος να αποκτήσει παραπάνω γνώσεις. Στο σχολικό πλαίσιο υπάρχουν διάφορες προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες στο μάθημα της μουσικής (Καψάλη, 2009). Δραστηριότητες όπως, το τραγούδι, ο ρυθμός, η κίνηση, η εκτέλεση μουσικών οργάνων, η ακρόαση, ο αυτοσχεδιασμός, η σύνθεση, η μουσική γραφή και ανάγνωση μπορούν να συνδεθούν με άλλα μαθήματα (Διονυσίου, 2006). Μερικά παραδείγματα θα μπορούσε να είναι η μουσική και η κίνηση, η μουσική και το θέατρο, η μουσική και τα εικαστικά, η μουσική και η γλώσσα, η μουσική και τα μαθηματικά, η μουσική και η φυσική, η μουσική και τα θρησκευτικά (Καψάλη, 2009).

Ένα διαθεματικό πρόγραμμα στην τάξη μπορεί να υλοποιηθεί μέσα από τη σύνδεση (connection), τον συσχετισμό (correlation) και την ανάμειξη (integration). Η σύνδεση αναφέρεται σε μια δεξιότητα ή έννοια από ένα αντικείμενο και στη σύνδεση αυτών με κάποιο υλικό ή δραστηριότητα από ένα άλλο αντικείμενο. Ο συσχετισμός αναφέρεται στην σύνδεση δύο ή περισσοτέρων μαθημάτων, στα κοινά υλικά και δραστηριότητες που θα επιλέξουν οι εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιήσουν. Τέλος, η ανάμειξη αποτελεί τη σύνθεση ιδεών δύο ή περισσοτέρων αντικειμένων, που προκαλεί τους μαθητές να διευρύνουν την κριτική τους σκέψη (Διονυσίου, 2006·Καψάλη, 2009).

Μύθοι και παραμύθια: Το μουσικό παραμύθι στην εκπαίδευση

Οι μύθοι είναι παραδοσιακές διηγήσεις. Χαρακτηριστικά τους είναι η πλούσια φαντασία και τα καθημερινά βιώματα της ανθρώπινης ζωής, όπως η ατομικότητα, ο Θεός, η δημιουργία (Σαρρής. Σταύρου, Σταύρου, 2007). Ο Levi-Strauss εξετάζει τη μυθική σκέψη και αναφέρει τους τρόπους που συγκροτείται. Καταλήγει στις διαφορές του παραμυθιού και του μύθου.

Το παραμύθι παραμένει στις κοινωνικές αντιθέσεις και στις συγκρούσεις μέσα στο πλαίσιο της οικογένειας, όπως η ανάπτυξη του μίσους της πεθεράς προς τη νύφη, ή ο γάμος ο οποίος δεν γίνεται ανάμεσα σε πρόσωπα της ίδιας τάξης, αλλά το βασιλόπουλο παντρεύεται την όμορφη χωριατοπούλα που του υποσχέθηκε ότι θα του γεννήσει όμορφα παιδιά. Οι ήρωες του παραμυθιού είναι ανθρώπινα όντα, γήινα. Στο παραμύθι παρουσιάζεται ο χρόνος και ο τόπος. Όπως επίσης, το κοινό ξέρει ότι θα ακούσει μια ιστορία με ψευδή χαρακτήρα.

Σε αντίθεση με το παραμύθι, ένας μύθος βασίζεται σε ιδέες, στάσεις, όπως η δημιουργία του κόσμου και μεταφυσικά ερωτήματα. Στο μύθο ο γάμος δεν είναι κάθετος, αλλά παρουσιάζεται. Ο Δίας για παράδειγμα που ερωτεύεται όμορφες γυναίκες. Ακόμα το παραμύθι με το μύθο διαφέρουν στους ήρωες. Στο μύθο γίνεται λόγος για θεούς, ήρωες ή υπερφυσικά όντα και μορφοποιήσεις των Θεών με τη δυνατότητα να εμφανίζονται με τη μορφή ζώου ή ανθρώπου. Ενώ, ο χρόνος και ο τόπος, δεν διευκρινίζονται διότι, οι μύθοι αναφέρονται στο πολύ μακρινό παρελθόν, τότε που ο κόσμος ήταν διαφορετικός. Επίσης, πιστεύεται πως οι μύθοι είναι αληθινές ιστορίες (Αυδίκος, 1997).

Οι διαφορές κυρίως είναι ανάμεσα στο περιεχόμενο και στη μορφή. Ο μύθος θεωρείται ιερός. Το παραμύθι είναι είδος λαϊκής λογοτεχνίας. Σύμφωνα με τον Friderich von Leyen το παραμύθι είναι η παιχνιδιάρα θυγατέρα του μύθου (Αυδίκος, 1997).

Σύμφωνα με τον Κώστα Δ. Κονταξή ο λαός συνδέει τον μύθο και το παραμύθι. Η λέξη παραμύθι για τον Ελληνικό λαό παραπέμπει σε ένα μεγάλο μύθο. Πολλές είναι οι φορές που το παραμύθι έχει πάρει την ηθική σημασία των μύθων και αντίστροφα οι μύθοι έχουν λάβει τη μορφή παραμυθιού. Ο μύθος έχει πολλές έννοιες καθώς με την λέξη αυτή μπορούμε να αναφερθούμε σε ένα αστείο γεγονός (θα σου πω ένα μύθο), σε ένα τοπικό θρύλο (θα σου πω ένα μύθο για αυτό το σπίτι), ή σε ένα σύγχρονο ανέκδοτο. Όταν όμως ο μυθικός λόγος, ο χρόνος, τα πρόσωπα και τα

γεγονότα αλλάζουν, τότε ο μύθος γίνεται παρά – μύθος, δηλαδή παραμύθι (Κονταξής, 1998).

Η δομή ενός παραμυθιού σύμφωνα με τον Vladimir Propp χωρίζεται σε πέντε μέρη. Το πρώτο μέρος είναι η εισαγωγή. Σε αυτό ο Propp συγκαταλέγει την απουσία, την παρεμπόδιση, την παραβίαση της απαγόρευσης,, την αναγνώριση, την παράδοση, το θύμα που εξαπατάται και την επίπληξη. Το δεύτερο μέρος αφορά την έλλειψη, τη διαμεσολάβηση (όπου ο ήρωας καταλαβαίνει την έλλειψη), την αντιμετώπιση και την αναχώρηση. Στο τρίτο μέρος ο ήρωας αναζητά λύσεις για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα. Αυτό το μέρος μπορεί να είναι από μόνο του μια ιστορία. Σε αυτό αναφέρει τις δοκιμές (όπου ο ήρωας δοκιμάζεται), την αντίδραση του ήρωα, την απόκτηση, παραδείγματος χάρη απόκτηση μαγικών στοιχείων, τον οδηγό (όταν ο ήρωας φτάνει στον προορισμό του), τη μάχη του παραμυθιού, την επωνυμία του ήρωα, τη νίκη του, την αρχική δυστυχία και το πρόβλημα που λύνεται. Το τέταρτο μέρος είναι το μέρος όπου ο ήρωας επιστρέφει στην πατρίδα του. Αρχικά, αναφέρεται ο δρόμος για την επιστροφή, παρουσιάζεται ο ήρωας που έχει κυνηγηθεί, η διάσωση του, η άφιξη του, στη συνέχεια ο εχθρός που κάνει αβάσιμους ισχυρισμούς, το δύσκολο έργο που έχει αναλάβει ο ήρωας, η λύση, η αναγνώριση, η έκθεση του ψεύτικου ήρωα, μεταμόρφωση του ήρωα, η τιμωρία του ψεύτικου ήρωα και τέλος ο γάμος (Propp, 1927).

Στα τέλη του 6^{ου} αιώνα παρατηρούνται οι πρώτες απεικονίσεις για το μάθημα της μουσικής στα σχολεία. Η μουσική εκπαίδευση στην Αρχαία Ελλάδα δεν ήταν υποχρεωτική και λίγοι ήταν αυτοί που είχαν την οικονομική δυνατότητα να πληρώνουν τη μουσική εκπαίδευση των παιδιών τους. Ο νέος στην Αρχαία Ελλάδα μαθαίνει ανάγνωση, γραφή, αριθμητική, μύθους, απαγγελία, λύρα και τραγούδι. Η μουσική υπάρχει από τα Ομηρικά έπη, που συχνά γίνεται λόγος για το παίξιμο της λύρας και σπάνια λόγος για τη γραφή και την ανάγνωση (Αγγελίδου, 2009). Σήμερα, τα μαθήματα στα σχολεία έχουν αυξηθεί και οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν τη δυνατότητα να εντάξουν στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών, το παραμύθι. Παρ' όλα αυτά τα παραμύθια βοηθούν τον άνθρωπο να εκφράσει τα συναισθήματα και τις γνώσεις του, φέρνουν στο μυαλό του τα παιδικά χρόνια, χρόνια που γίνονται όνειρα και παρουσιάζονται τα πρώτα συναισθήματα (Βετουλάκη, 2005). Ακόμα το παραμύθι ενισχύει στα παιδιά τη φαντασία τους, καλλιεργεί το πνεύμα τους, ξεκαθαρίζει τα συναισθήματα τους, τους βοηθάει να αντιλαμβάνονται τις δυσκολίες και τους προτείνει λύσεις στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Μέσα από τα παραμύθια οι

μαθητές καλλιεργούν τη γλώσσα τους, την έκφραση τους, την αισθητική τους αντίληψη και διαμορφώνονται οι αξίες και οι στάσεις από τους ήρωες-πρότυπα του παραμυθιού. Σύμφωνα με την παιδαγωγό Helga Zitzlsperger τα παραμύθια έχουν εκπαιδευτική αξία (Μαλαφάντης, 2011· Παμουκτσόγλου, 2007).

Ο A. Jean Blain γράφει ότι η ώρα του παραμυθιού για το παιδί είναι σημαντική. Μέσα στο σχολικό πλαίσιο συνήθως, το παραμύθι, τοποθετείται προς το τέλος της ημέρας διότι ησυχάζει, χαλαρώνει και είναι μια στιγμή περισυλλογής για το παιδί. Ο δάσκαλος πρέπει να κάθεται κοντά στα παιδιά και να τα κοιτάει στα μάτια. Μόνο έτσι μπορεί να πετύχει τον σκοπό του, γιατί η επικοινωνία γίνεται άμεση και κανένα τεχνολογικό μέσο δεν μπορεί να αντικαταστήσει αυτή τη στιγμή (Νάκου, χ.χ.) Το παραμύθι έχει έναν διδακτικό χαρακτήρα λόγω της ποικιλίας του περιεχομένου του. Φέρνει τα παιδιά αντιμέτωπα με πολλές γνώσεις και τους δημιουργεί προβληματισμούς. Με τη βοήθεια των παραμυθιών οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να μάθουν να αντιμετωπίζουν τις συνθήκες της ζωής. Για το λόγο αυτό, πρέπει να γίνεται από τον εκπαιδευτικό σωστή επιλογή παραμυθιών ανάλογα με τις διανοητικές ικανότητες των μαθητών, το πνευματικό τους επίπεδο και την κριτική τους ικανότητα (Παμουκτσόγλου, 2007· Μοναστηριώτου, 2006).

Υπάρχουν παραμύθια που αναπτύσσουν τη μουσικότητα των παιδιών. Μέσω αυτών των παραμυθιών οι μαθητές μπορούν να αναπτύξουν όλα τα αισθητηριακά τους κέντρα κάτω από ένα κλίμα συνεργασίας και αλληλεπίδρασης. Η Βασιλάκη (2005) προτείνει κάποια σύγχρονα παραμύθια που μπορούν να αναπτύξουν τη μουσικότητα των μαθητών. Αυτά είναι «Ο Τομ Τιριτόμ και η πολιτεία που ήταν χωρισμένη στα δύο», αναπτύσσονται οι έννοιες του Ήχου και της Σιωπής, «Το όνειρο του βασιλιά Ιβάν», οι μαθητές γνωρίζουν τα μουσικά όργανα και τους ήχους, επιπλέον τους βοηθάει να ξεχωρίζουν τους φυσικούς ήχους, από τους ήχους που παράγουν τα μουσικά όργανα. Επίσης, παραμύθια όπως: «Με τα φτερά της διάφανης νεράιδας», που παρουσιάζει τη σχέση της Ποίησης με τη Μουσική, «Το τραγούδι του Οδυσσέα» που ενσωματώνει τη σημερινή μουσική με τη μεσαιωνική και την αναγεννησιακή μουσική και προσφέρει ένα εύρος δραστηριοτήτων που έχουν σχέση με την κίνηση, βοηθάνε στην σύνδεση των άλλων τεχνών με τη μουσική (Βασιλάκη, 2005).

Σύμφωνα με τις ιδιότητες τους, τα παραμύθια είναι φανταστικές, ξεχωριστές ιστορίες που αντανακλούν την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Στα παραμύθια δεν κυριαρχεί η μεσότητα. Τα πράγματα είναι ή πολύ καλά ή πολύ κακά. Στα παραμύθια

όλα μπορούν να συμβούν. Ενώ έχουν ηθικό περιεχόμενο, δεν είναι αυτός ο σκοπός τους. Σκοπός του παραμυθιού είναι να φέρει τον αναγνώστη σε επαφή με την καλλιτεχνική διήγηση, που πάντα συνοδεύεται από το ηθικό δίδαγμα. Τέλος, δεν ενδιαφέρει κανέναν αν αυτά που διηγείται το παραμύθι είναι αληθινά γεγονότα ή φανταστικά (Αρακλιώτης, 2006).

Πρακτική εφαρμογή

Η πρακτική εφαρμογή που κλήθηκα να φέρω εις πέρας αφορούσε την εκμάθηση αρχαιολογικού μύθου στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, μέσα από τη μουσική. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε Δημοτικό σχολείο της πόλης, της Κέρκυρας. Ανέλαβα να κάνω μάθημα σε παιδιά ηλικίας 9 ετών, δηλαδή σε παιδιά τάξης τρίτης δημοτικού. Η τάξη αποτελούταν από 20 παιδιά. Συνολικά στο τμήμα έγιναν 16 διδακτικές ώρες και πιο συγκεκριμένα οι ώρες ήταν από 11:40 μέχρι 13:15. Στη διδακτική ώρα καθόμασταν σε κύκλο. Να σημειωθεί ότι στην τάξη υπήρχε ένα παιδί διαγνωσμένο με αυτισμό και ένα παιδί που μιλούσε πολύ λίγο την Ελληνική γλώσσα. Η παρατήρηση που έγινε στα μαθήματα ήταν συμμετοχική. Για την διεξαγωγή των μαθημάτων χρησιμοποιήθηκαν μουσικά όργανα όπως κιθάρα, μεταλλόφωνο και κρουστά όργανα τάξης. Για την κατανόηση του μύθου, εισήγαγα στο μάθημα οπτικό υλικό. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων δόθηκε στα παιδιά η ευκαιρία να επισκεφτούν το Αρχαιολογικό Μουσείο της Κέρκυρας. Στο τέλος των μαθημάτων δημιουργήθηκε ένα μουσικό βίντεο με τη δουλειά των παιδιών. Η πρώτη συνάντηση με τα παιδιά της τάξης έγινε 8/5/2019 και ήταν η πέμπτη σχολική ώρα. Ξεκινήσαμε το μάθημα με ένα ρυθμικό παιχνίδι γνωριμίας. Τα παιδιά ήταν πολύ πρόθυμα να συμμετέχουν σε αυτό. Στη συνέχεια έγιναν κάποιες ερωτήσεις στην τάξη. Αν ξέρουν τι είναι ο μύθος, αν ξέρουν κανένα μύθο, τι ήταν οι γοργόνες και αν έχουν ακούσει ποτέ για αυτές. Οι δύο τελευταίες ερωτήσεις εισήγαγαν τα παιδιά στην επόμενη δραστηριότητα, την αφήγηση του μύθου. Παρακολούθησαν με πολύ προσοχή το μύθο και μάλιστα δεν διέκοψαν καθόλου την αφήγηση. Στο τέλος είχαν αρκετές ερωτήσεις. Μετέπειτα θέση πήρε η μουσική. Έγινε εκμάθηση του τραγουδιού ‘Μεσ’ στο μουσείο’. Στην αρχή από εμένα και τη δεύτερη φορά με τα παιδιά. Στο σύνολο το τραγούδι έγινε τέσσερις φορές. Κάθε φορά υπήρχε και μια παρατήρηση. Αρχικά ως προς τα λόγια. Έγινε το τραγούδι ρυθμικά και αργά για να κατανοήσουν τα παιδιά τα λόγια. Στη συνέχεια ως προς το ρυθμό. Ξεκίνησε το τραγούδι σε αργό τέμπο και στη συνέχεια έγινε πιο γρήγορο. Την δεύτερη, και πιο μικρή ώρα, πραγματοποιήθηκε ένα μικρό παιχνίδι ρόλων. Χώρισα τα παιδιά σε τέσσερις ομάδες, κάθε ομάδα είχε 4 με 5 παιδιά, τους μοίρασα φωτοτυπημένο υλικό από αρχαία αγγεία που πάνω είχαν αναπαραστάσεις της ιστορίας της Μέδουσας. Ζήτησα από τα παιδιά να αναπαραστήσουν αυτό που βλέπουν στο αγγείο. Τους έδωσα δέκα λεπτά να συζητήσουν μεταξύ τους και να

αποφασίσουν τι θα παρουσιάσουν. Το μάθημα έκλεισε όταν και η τελευταία ομάδα παρουσίασε αυτό που είχε ετοιμάσει. Να αναφέρω, ότι τα παιδιά σε αυτή τη δραστηριότητα δυσκολεύτηκαν αρκετά.

Το τρίτο και το τέταρτο μάθημα έγινε 10/5/2019. Ήταν η πέμπτη και η έκτη σχολική ώρα. Την πρώτη ώρα έγινε ξανά η αφήγηση του μύθου. Στη συνέχεια κάναμε το τραγούδι 'Μεσ' στο μουσείο'. Τα παιδιά δυσκολεύτηκαν αρκετά να θυμηθούν τα λόγια του τραγουδιού. Έγινε επανάληψη του τραγουδιού ακόμα δύο φορές. Στη συνέχεια έγινε μια δραστηριότητα ξεκούρασης της φωνής και του σώματος. Η επόμενη δραστηριότητα ήταν το δεύτερο τραγούδι που διδάχτηκαν τα παιδιά, 'Το θέατρο μοιάζει να είναι καράβι'. Η διδασκαλία του τραγουδιού έγινε ακριβώς όπως το πρώτο τραγούδι που είχαν διδαχτεί τα παιδιά. Στην αρχή ρυθμικά και στη συνέχεια αργά και μελωδικά. Η δεύτερη ώρα ήταν αφιερωμένη στη θεατρική τέχνη. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες. Κάθε ομάδα είχε τέσσερα με πέντε παιδιά. Έδωσα τη δυνατότητα στα παιδιά να διαλέξουν ανάμεσα σε τρεις προτάσεις και να παρουσιάσουν την πρόταση που είχαν επιλέξει. Οι προτάσεις ήταν οι εξής: Μια κυρία τηλεφωνεί στο μουσείο, γιατί θέλει να χαρίσει το καπέλο της. Ένας επιστήμονας τηλεφωνεί σε έναν άλλον επιστήμονα για να αποφασίσουν που θα τοποθετήσουν ένα μεγάλο έκθεμα. Ο φύλακας του μουσείου έντρομος διαπιστώνει κλοπή έργων και αμέσως τηλεφωνεί στη μαμά του. Όλες οι ομάδες επέλεξαν την τρίτη πρόταση και φάνηκε να το παρουσιάζουν με πολύ χαρά. Μία παρατήρηση ακόμα, είναι ότι κάποια παιδιά στο προηγούμενο μάθημα που έπρεπε να παρουσιάσουν το θεατρικό τους μπροστά στην υπόλοιπη τάξη, δεν ήθελαν, ενώ αυτή τη φορά φάνηκε να εκτίθενται χωρίς να έχουν πρόβλημα με αυτό.
Στο πέμπτο μάθημα έγιναν ξανά τα δύο τραγούδια που είχαν διδαχτεί τα παιδιά στα προηγούμενα μαθήματα. Φάνηκε ότι τα παιδιά δεν είχαν συγκρατήσει τους στοίχους των τραγουδιών. Έτσι επικράτησε η σκέψη να εντάξω στα τραγούδια την κίνηση. Κάναμε τα τραγούδια με μιμητικές κινήσεις. Τα παιδιά το διασκέδασαν και μάλιστα ένα παιδί έκανε την παρατήρηση πως, όταν χορεύει περνάει πιο καλά. Στα τραγούδια έγιναν τέσσερις επαναλήψεις και κάθε φορά διορθώναμε κάτι, όπως η άρθρωση, η ένταση, η χροιά και το τονικό ύψος. Το έκτο μάθημα έγινε την μικρότερη ώρα. Σε αυτή την ώρα χαλαρώσαμε και παίξαμε ένα παιχνίδι ρόλων. Φρόντισα στο μάθημα να υπάρχουν σεντόνια για να ντυθούν με αυτά οι μαθητές και ένα χαρακτηριστικό που έχει κάθε Θεός του Ολύμπου. Τα παιδιά επέλεγαν ποιόν Θεό ήθελαν να αναπαραστήσουν και μπροστά στην τάξη με την τεχνική της παντομίμας

παρουσίαζαν αυτό που είχαν επιλέξει. Αυτό το παιχνίδι βοήθησε τα παιδιά να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και ανεξαρτησία μπροστά στο κοινό. Το παιχνίδι άρεσε στα παιδιά καθώς στη συγκεκριμένη ώρα δεν πρόλαβαν να ολοκληρώσουν το παιχνίδι όλα τα παιδιά με αποτέλεσμα την επόμενη φορά να μου ζητήσουν να το παίξουμε ξανά.

Στο έβδομο μάθημα έγινε το τρίτο τραγούδι 'Το τραγούδι των Θεών'. Αυτό το τραγούδι τα παιδιά φάνηκε να το αφομοίωσαν πιο εύκολα καθώς ήταν γραμμένο για τον μύθο που είχαν διδαχτεί. Στο τραγούδι αυτό ακολουθήθηκε φόρμα rondo για να είναι πιο εύκολο για τα παιδιά. Αφού τελείωσε η δεύτερη επανάληψη του τραγουδιού κάναμε μια επανάληψη τον μύθο. Καθόμασταν σε κύκλο, ξεκίνησα να αφηγούμαι το μύθο και κάποια στιγμή σταμάτησα και ζήτησα από το διπλανό μου να συνεχίσει από εκεί που έμεινα. Τα παιδιά θυμόντουσαν τον μύθο με δικά τους λόγια. Μετά από την αφήγηση του μύθου, κάναμε επανάληψη και τα τρία τραγούδια. Αυτό που παρατήρησα ήταν ότι τα παιδιά θυμήθηκαν τα λόγια των δύο προηγούμενων τραγουδιών, κάνοντας τις μιμητικές κινήσεις που είχαμε εισάγει σε αυτά. Το όγδοο μάθημα έγινε την μικρότερη ώρα. Σε αυτή την ώρα γράψαμε με τα παιδιά τους κανόνες που πρέπει να ακολουθούμε όταν βρισκόμαστε σε ένα μουσείο. Τα παιδιά φάνηκε να έχουν γνώση για τους κανόνες. Προλάβαμε να παίξουμε και ένα σύντομο παιχνίδι συγκέντρωσης. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε δυάδες. Έπρεπε να κοιτάνε ο ένας τον άλλο στα μάτια χωρίς να αλλάξουν βλέμμα και χωρίς να γελάσουν. Τους άρεσε αυτό το παιχνίδι πολύ και αυτό φάνηκε γιατί το ζητούσαν σε κάθε επόμενο μάθημα. Στο ένατο και δέκατο μάθημα έγινε η επίσκεψη της τάξης στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Κέρκυρας. Τα παιδιά εκεί είδαν απολιθώματα ζώων, διάφορα κεραμικά αντικείμενα, πως ήταν τα σπίτια στην Αρχαία Ελλάδα και στο τέλος της ξενάγησης είδαν την Μέδουσα Γοργόνα από τον μύθο που είχαν διδαχτεί σε ένα πάρα πολύ μεγάλο έκθεμα. Το κατάλαβαν αμέσως, καθώς είχαν δει τις εικόνες σε προηγούμενα μαθήματα με την μορφή της Μέδουσας. Τότε έγινε κατανοητό ότι τα παιδιά είχαν καταλάβει απόλυτα τον μύθο του Περσέα και της Μέδουσας, διότι όταν η ξεναγός προσπαθούσε να τους πει τον μύθο σήκωναν τα χέρια τους ή μερικές φορές την προλάβαιναν πριν μιλήσει. Μία δράση που έγινε στο Μουσείο με τα παιδιά ήταν να ζωγραφίσουν εικόνες από το μύθο της Μέδουσας. Χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες από τέσσερα με πέντε παιδιά η κάθε ομάδα. Στο τέλος της ημέρας τραγουδήσαμε το τραγούδι 'Μες στο μουσείο'.

Στο εντέκατο μάθημα τα παιδιά έκαναν το τελευταίο τραγούδι ‘Ο χορός του Αισώπου’. Αυτό το τραγούδι συνοδευόταν με παραδοσιακό χορό αντικριστά. Τα παιδιά συνεργάστηκαν άψογα και φάνηκε να περνάνε χαρούμενα την ώρα τους. Στη δωδέκατη ώρα έγιναν οι επαναλήψεις όλων των τραγουδιών από μία φορά καθώς την επόμενη ώρα θα ηχογραφούσαμε τα τραγούδια.

Στα επόμενα τέσσερα μαθήματα έγινε η ηχογράφηση του μύθου από τα παιδιά, η βιντεοσκόπηση καθώς και η συνεργασία των παιδιών με φοιτητές του τμήματος Μουσικών Σπουδών για να ηχογραφηθούν τα τραγούδια. Τα παιδιά κουράστηκαν αρκετά στην ηχογράφηση των τραγουδιών, καθώς αυτή πραγματοποιήθηκε σε μια μέρα, φάνηκε όμως πως συνεργάστηκαν άψογα. Να αναφέρω ότι με τα παιδιά δουλεύαμε σε κύκλο. Η εκμάθηση των τραγουδιών γινόταν φράση-φράση. Στο τέλος κάθε μαθήματος γινόταν αξιολόγηση με τα παιδιά, ερωτήσεις, τι τους άρεσε και τι δεν τους άρεσε, για να καταλάβω τι προτιμούν περισσότερο και να το εντάξω στις δραστηριότητες μου.

Το παιδί με τον αυτισμό δεν επηρέασε αρνητικά τα μαθήματα, μόνο τις φορές που δεν το κοιτούσα ή όταν δεν ήταν δίπλα μου, δε συμμετείχε. Το συγκεκριμένο παιδί όταν κάθισε δίπλα μου για πρώτη φορά μου είπε ότι ένιωθε τις δονήσεις της κιθάρας.

Η επιλογή των τραγουδιών έγινε με βάση της επαναλαμβανόμενη μελωδία και ότι άρεσε περισσότερο στα παιδιά. Ακόμα προσπάθησα τα τραγούδια να συμβαδίζουν με το μύθο. Επίσης, στα τραγούδια υπήρχαν κάποιες αλλαγές ως προς την έκταση. Τέλος να αναφέρω, ότι θέλαμε με τα παιδιά να παρουσιάσουμε μια ζωντανή παράσταση. Λόγω συγκυριών δεν επιτεύχθηκε και έτσι αποφασίσαμε να κάνουμε ένα μουσικό βίντεο, έτσι ώστε να κρατήσουν κάτι, σαν ενθύμιο.

Αποτελέσματα

Κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας που πραγματοποιήθηκε στο σχολείο, προέκυψαν τα εξής αποτελέσματα. Στην αρχή τα παιδιά δεν ήξεραν τον μύθο της Μέδουσας και του Περσέα. Αυτό προκύπτει από τις απαντήσεις που έδωσαν τα παιδιά όταν ερωτήθηκαν για το συγκεκριμένο μύθο και από το ότι δεν τον είχαν διδαχτεί. Σύμφωνα με την δική μου εκτίμηση, μέσω της συνεχόμενης τριβής τα παιδιά έμαθαν το μύθο.

Με βάση την ολιστική προσέγγιση των τεχνών που έγιναν στα μαθήματα τα παιδιά φάνηκε να καταφέρνουν να διευρύνουν τις γνώσεις τους, στο πως τραγουδάμε, ως προς την εκμάθηση του μύθου. Οι τέχνες μπορούν να συνδυαστούν μεταξύ τους, και όταν αυτό γίνεται, οι εμπειρίες των μαθητών γίνονται πιο πλούσιες και πιο ουσιαστικές (Κοκκίδου, 2015). Κατάφεραν να αναπτύξουν την προσωπική τους έκφραση, τη δημιουργικότητα, τη φαντασία τους, καθώς και δεξιότητες όπως η επικοινωνία και η συνεργασία. Διότι όπως αναφέρουν οι Pooley και O' Connor (2000, στο Publicover & Wright & Baur & Duinker, 2017) οι μαθητές αυτές τις εμπειρίες τις θεωρούν συναρπαστικές και αξέχαστες.

Τα τραγούδια και συγκεκριμένα 'Το τραγούδι των Θεών' φάνηκε να βοηθάει περισσότερο στην κατανόηση του μύθου. Το συγκεκριμένο τραγούδι ήταν γραμμένο για το συγκεκριμένο μύθο με στίχους μέσα από το κείμενο. Αυτό βοήθησε αρκετά τα παιδιά.

Λόγω του χρόνου που είχαμε στη διάθεση μας δεν μπορέσαμε με τα παιδιά να δουλέψουμε τη μουσική επένδυση του μύθου από τους ίδιους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην γνωρίζω αν τα παιδιά θα μπορούσαν να ανταποκριθούν στον μουσικό αυτοσχεδιασμό.

Τα παιδιά στα μαθήματα δούλευαν σαν ένα οργανωμένο μουσικό σχήμα. Από αυτό απέκτησαν αρκετά οφέλη. Αυτά είναι η συνεργασία, η υπομονή, η εκφραστικότητα, η ομαδικότητα.

Η κίνηση βοήθησε τα παιδιά να μάθουν τα λόγια των τραγουδιών ακόμα και όταν δεν ήταν μιμητική, εκτονώθηκαν και εκφράστηκαν. Η κίνηση συνδέεται άμεσα με την μάθηση. Ο εγκέφαλος την ώρα της κίνησης τροφοδοτείται με ουσίες που ενεργοποιούν την μάθηση. Η κίνηση μπορεί να συνδέσει προϋπάρχουσες γνώσεις με νέες εμπειρίες (Κοκκίδου, 2014).

Τα τρία πρώτα τραγούδια που διδάχτηκαν τα παιδιά ολοκληρώθηκαν σε μεγάλο βαθμό στον ρυθμό, στον τόνο και στα λόγια. Το τελευταίο τραγούδι, το οποίο έγινε στο σύνολο τρεις φορές, δεν είχε τα ίδια αποτελέσματα με τα άλλα τραγούδια στον ρυθμό, στον τόνο και στα λόγια.

Η επίσκεψη της τάξης στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Κέρκυρας είχε ως αποτέλεσμα τα παιδιά να ενθουσιαστούν αρχικά με τον μύθο που κάναμε. Επίσης ο μύθος ζωντάνεψε μπροστά τους, καθώς αντίκρισαν την μεγάλη Μέδουσα. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως τα παιδιά όταν είδαν την Μέδουσα άρχισαν να μου το δείχνουν και όταν η ξεναγός προσπάθησε να τους αφηγηθεί τον μύθο της Μέδουσας, τα παιδιά σήκωναν το χέρι τους και άλλες φορές συμπλήρωναν τη ξεναγό. Μέσα από τα τραγούδια που έγιναν στην τάξη, τα παιδιά έμαθαν νέες λέξεις, διασκέδασαν, εκτονώθηκαν και απέκτησαν αυτοπεποίθηση. Πιο συγκεκριμένα οι μουσικές γνώσεις που αναπτύχθηκαν μέσα από το τραγούδι είναι, πότε πρέπει να μπαίνουν στο τραγούδι, έμαθαν να ακούν τον τόνο του τραγουδιού και να τον τραγουδούν. Έμαθαν να κοιτούν το μαέστρο.

Ένα ακόμα αποτέλεσμα είναι ότι λόγω αυξημένου φόρτου εργασίας των παιδιών και αν λάβουμε υπόψη μας την εποχή που έλαβε μέρος αυτή η δράση, το θεατρικό δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί.

Ανακοινώθηκε στα παιδιά ότι θα δημιουργηθεί ένα μουσικό βίντεο το οποίο θα μπορέσουν να το πάρουν και σπίτι τους. Το βίντεο τράβηξε το ενδιαφέρον των παιδιών και δούλεψαν πιο συγκεντρωμένα. Εδώ βλέπουμε ότι αναπτύχθηκαν στα παιδιά τα ενδογενή κίνητρα (Fontana, 1996).

Συμπεράσματα

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι, οι μύθοι επιδρούν σημαντικά στην κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, γιατί ακόμα και αν διαφέρουν από την πραγματικότητα, παρουσιάζουν στα παιδιά πραγματικά στοιχεία ώστε να παραπέμπουν στον πραγματικό κόσμο. Ακόμα, οι μύθοι βοηθούν τα παιδιά μέσα από τη διδασκαλία τους να λύσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και να αντιλαμβάνονται τις διάφορες δυσκολίες. Σε ένα σχολικό πρόγραμμα ο εκπαιδευτικός πρέπει να προσαρμόζεται σε αυτό που έχει αναλάβει να φέρει εις πέρας, ανάλογα με τις ανάγκες που έχουν τα παιδιά.

Στο ολιστικό μοντέλο της Αισθητικής Αγωγής οι τέχνες εμπλουτίζουν η μία την άλλη και βοηθούν τα παιδιά να διευρύνουν τις γνώσεις τους. Όπως παρουσιάστηκε στην πρακτική εφαρμογή τα παιδιά δεν ήξεραν τον μύθο, αλλά ούτε και τα τραγούδια, μέσω της τέχνης της αφήγησης και της μουσικής οι γνωστικοί στόχοι επιτεύχθηκαν. Επιπλέον η Αισθητική Αγωγή αναπτύσσει τη δημιουργικότητα και τη φαντασία των παιδιών. Σε αυτή την πρακτική εφαρμογή για να αναπτυχθεί η δημιουργικότητα και η φαντασία, κυρίαρχο ρόλο είχε η τέχνη της ζωγραφικής και του θεάτρου. Τέλος, το ολιστικό μοντέλο της Αισθητικής αγωγής ενθαρρύνει τα παιδιά να αποκτήσουν δεξιότητες συνεργασίας και επικοινωνίας, μέσω της μουσικής, του θεάτρου και του χορού.

Η κίνηση παίζει καθοριστικό ρόλο στην εκμάθηση των τραγουδιών, είτε αυτή είναι μιμητική, είτε όχι. Οι μαθητές μέσω της κίνησης είναι πιο συγκεντρωμένοι σε αυτό που κάνουν και αποδίδουν καλύτερα. Το τραγούδι έκανε τα παιδιά να ενταχθούν ενεργά μέσα στο μάθημα. Φάνηκε να επικοινωνούν μεταξύ τους αλλά και να υπάρχει η κατάλληλη σύνδεση με την εκμάθηση του μύθου. Βέβαια, ένα σημαντικό συμπέρασμα δεν θα μπορούσε να είναι άλλο από την επανάληψη των τραγουδιών. Η επανάληψη βοήθησε τα παιδιά να μάθουν τα τραγούδια, αλλάζοντας κάθε φορά κάτι, είτε αυτό είναι στο ρυθμό, είτε στη μελωδία. Ακόμα βοήθησε και εμένα να δω τι πρέπει να προσέξω στα τραγούδια και που πρέπει να δώσω περισσότερη βάση. Αυτό που θα άλλαζα αν είχα τον χρόνο και την ευκαιρία, θα ήταν να δημιουργούσα τραγούδια μέσα από τα οποία, τα παιδιά θα είχαν την ευκαιρία να μάθουν το εκάστοτε μύθο. Όπως αναφέρθηκε στα αποτελέσματα, το τραγούδι που ήταν γραμμένο με λόγια μέσα από το μύθο και είχε μια ελκυστική μελωδία, τα παιδιά το αφομοίωσαν πιο γρήγορα από τα υπόλοιπα.

Η επίσκεψη των παιδιών στο μουσείο είχε θετικά αποτελέσματα. Τα παιδιά κατάφεραν να κάνουν κάτι διαφορετικό από μια καθημερινή ρουτίνα, τους ενθάρρυνε και τους ενθουσίασε για τον μύθο που κάναμε και τους έκανε να δουλέψουν πιο συγκεντρωμένα την επόμενη φορά. Οι δραστηριότητες που έγιναν στο μουσείο, μουσική και ζωγραφική ήταν για τα παιδιά μια ξεχωριστή εμπειρία. Τέλος το βίντεο που είπα στα παιδιά ότι θα δημιουργήσουμε ενεργοποίησε τα κατάλληλα κίνητρα και βοήθησε την ομάδα να λειτουργήσει καλύτερα και πιο ενωμένη.

Κάτι που θα ήθελα να προσθέσω σε όλες τις δραστηριότητες που έλαβαν μέρος στα μαθήματα, ήταν ο μουσικός αυτοσχεδιασμός. Στο τέλος της πρακτικής εφαρμογής κατάλαβα ότι αυτό ήταν που είχαν περισσότερο ανάγκη τα παιδιά, ήταν να εκφραστούν μέσω της μουσικής.

Βιβλιογραφία

- Νικονάνου, Ν. (2017). *Μουσειοπαιδαγωγική: από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Πατάκη
- Τσιρίδης, Π. (2011). Μουσική και μουσείο. Στο Δέσποινα Καλεσοπούλου (επιμ.), *Παιδί και εκπαίδευση στο μουσείο: θεωριτικές αφετηρίες, παιδαγωγικές πρακτικές*. Αθήνα: Πατάκη
- Σαρρής, Δ., Σταύρου, Λ., Σταύρου, Π. Δ. (2007). Παραμύθι, μύθος, θρύλος, και μαριονέτα: Ο ρόλος του στην εκπαίδευση παιδιών με προβλήματα μάθησης και συμβολοποίησης. Στο Σ. Γ. Κούτας & Κ. Δ. Μαλαφάντης (επιμ.), *Η παιδαγωγική και διδακτική αξιοποίηση του παιδιού* (σ. 221-250). Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Αυδίκος, Ε. (1997). *Το λαϊκό παραμύθι: θεωρητικές προσεγγίσει.* Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέας
- Αγγελίδου, Σ. (2009). Η μουσική εκπαίδευση των νέων στην Αρχαία Ελλάδα: μια εικονογραφική προσέγγιση. Στο Μαίη Κοκκίδου & Ζωή Διονυσίου (επιμ.), *Μουσική: παιδεύει, εκπαιδεύει, θεραπεύει.* Αθήνα: Ε.Ε.Μ.Ε.
- Βετουλάκη, Ε. (2005). Μουσική αγωγή μέσα από το παραμύθι, μεθοδολογικές και βιωματικές προσεγγίσεις των τάξεων από την Α' έως και την Στ' Δημοτικού. Στο Μαρία Αργυρίου & Ζωή Διονυσίου (επιμ.), *Πρακτικά 1ου Πανελλήνιου συνεδρίου της ένωσης εκπαιδευτικών μουσικής αγωγής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.* Αθήνα: Ε.Ε.Μ.Α.Π.Ε., Gutenberg
- Μαλαφάντης, Κ., Δ. (2011). *Το παραμύθι στην εκπαίδευση: Ψυχοπαιδαγωγική διάσταση και αξιοποίηση.* Αθήνα: Διάδραση
- Παμουκτσόγλου, Α. (2007). Αξιοποίηση του παραμυθιού: η περίπτωση της διαθεματικής προσέγγισης στην εκπαίδευση. Στο Σ. Γ. Κούτρας & Κ.Δ. Μαλαφάντης (επιμ.), *Η παιδαγωγική και διδακτική αξιοποίηση του παραμυθιού.* Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη
- Publicover, Jennifer, L., & Wright, Tarah, S., & Baur, Steven, & Duinker, Peter, N. (2017). Music as a tool for environmental education and advocacy: artistic perspectives from musicians of the Playlist for the Planet. *Environmental Education Research,* 1-12. doi: 10.108013504622.2017.1365356

- Κοκκίδου, Μ. (2014). *Η εμψύχωση στη διδασκαλία-μάθηση το σχολείο της χαράς και της καρδιάς.* Αθήνα: fagottobooks
- Κοκκίδου, Μ. (2015). *Διδακτική της μουσικής νέες προκλήσεις, νέοι ορίζοντες.* Αθήνα: fagottobooks
- Fontana, D. (1996), *Ψυχολογία για εκπαιδευτικούς* (Μ. Λώμη, μεταφρ.). Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλας.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence reframed: Multiple intelligences foe the 21st century.* New York: Basic books
- Ψαρράκη-Μπελεσιώτη. (2007). Δομικά ζητήματα στη διεξαγωγή της μουσειοπαιδαγωγικής. Στο Μαρία Σκαλτσά (επιμ.), *Μουσεία 04: Μουσειοπαιδαγωγική οργάνωση και διοίκηση πολιτισμού, αρχιτεκτονικός και μουσειολογικός προγραμματισμός και σχεδιασμός, Κόσμοι πολιτισμού στην Ελλάδα*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις εντευκτηρίου
- Αντωνοπούλου, Α., Καρακάση, Α., Πετροπούλου, Π. (2015). *Συγκριτολογία: θεωρία και πράξη.* [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: http://hdl.handle.net/11419/4329
- Βασιλάκη, Π. (2005). Η μουσική των παραμυθιών. Στο Μαρία Αργυρίου & Ζωή Διονυσίου (επιμ.), *Πρακτικά 1ου Πανελλήνιου συνεδρίου της ένωσης εκπαιδευτικών μουσικής αγωγής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.* Αθήνα: Ε.Ε.Μ.Α.Π.Ε., Gutenberg
- Γρηγορίου, Μ. (1994). *Μουσική: για παιδιά και για έξυπνους μεγάλου.* Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη
- Κονταξής, Κ., Δ. (1998). *Σημασιολογική προσέγγιση παροιμίας και παραμυθιού.* Αγρίνιο: Κώστας Δ. Κονταξής
- Μοναστηριώτου, Α. (2006). Ο μύθος. Στο Πέτρος Δημάκος (επιμ.), *Τα παραμύθια στην προαγωγή της συναισθηματικής και ψυχικής υγείας.* Κέρκυρα: Σουέρεφ και συνεργάτες
- Νάκου, Α., Η., (χ.χ.). *Το παραμύθι στην προσχολική ηλικία και επιλογή 50 παραμυθιών.* Ιωάννινα: Γ. Τσόλης

- Propp, V. (1927). *Morphology of the Folktale* . Trans., Laurence Scott. 2nd ed. Austin: University of Texas Press, 1968 http://www.stonedragonpress.com/wicca_201/vladimir_propp/oral_tradition_00_a.html
- Καψάλη, Σ. (2007). *Μουσική και διαθεματικότητα: Η μουσική στα μη μουσικά σχολικά εγχειρίδια του Δημοτικού Σχολείου.* Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός οίκος αδερφών Κυριακίδη
- Maingain, A., Dufour, B. (2007). *Διδακτικές προσεγγίσεις της διαθεματικότητας.* (μετάφρ.) Ράπτης Χαράλαμπος, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη
- Cros, F. (2010). Αποσαφηνίζοντας το περιεχόμενο του όρου διαθεματικότητα: η πρακτική εφαρμογή του στη σχολική τάξη. Στο Κώστας Αγγελάκος (επιμ.), (μετάφρ.) Καϊρης Αλέκος, Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος
- Διονυσίου, Ζ. (2006). Διαθεματική προσέγγιση και μουσική, Στο Μαρία Αργυρίου, Φλώρα Καλαμάρη, Στέφανος Κατσάς, Δέσποινα Τσιχλή (επιμ.), *Πρακτικά παιδαγωγικής ημερίδας τέχνης και πολιτισμού 2006: Εκπαίδευση με έκφραση, μουσικές και χρώματα, διαθεματικότητα στην τέχνη.* Αθήνα: Γραφικές τέχνες Κοκαλίδη
- Κανελλόπουλος, Π., Στεφάνου, Δ. (2015), *Η μουσική πέρα από τα μνημεία: αναπροσεγγίζοντας τη δημιουργική μουσική πράξη μέσα από μουσειακές εκπαιδευτικές δραστηριότητες.* Museum Education and research Laboratory: University of Thessaly, στον ιστότοπο: https://www.researchgate.net
- Black, G. (2009), *Το ελκυστικό μουσείο: Μουσεία και επισκέπτες,* (μετάφρ.) Σόνια Κωτίδου, Αθήνα: Πολιτιστικό ίδρυμα ομίλου Πειραιώς

ПАРАРТНМА

Η Μέδουσα μουσικοθεατρικό

Τραγούδι: Μεσ' στο μουσείο

Κάποτε οι γοργόνες ήταν 3 αδερφές. Η Σθενώ, η Ευρυάλη, και η Μέδουσα. Ήταν κόρες του βασιλιά Φόρκυ και κατοικούσαν πολύ μακριά, εκεί που δεν φτάνει κανείς, δηλαδή στην άκρη της γης. Η μνήμη του ανθρώπου δεν μπορεί να φτάσει τόσο μακριά για να σας πω πολλά γι' αυτές. Ξέρω όμως πως η μόνη από τις αδερφές που δεν ήταν αθάνατη, ήταν η Μέδουσα. Μάλιστα ήταν και πολύ τρομακτική. Φίδια πλεκόταν στο κεφάλι της αντί για μαλλιά, δόντια αγριόχοιρου ήταν φυτρωμένα στο στόμα της, χάλκινα ήταν τα χέρια της και χρυσά τα φτερά της. Το πιο τρομακτικό όμως πάνω της ήταν το βλέμμα της. Όποιος την κοιτούσε γινόταν μάρμαρο.

Η Δανάη ήταν κόρη του βασιλιά του Άργους, του Ακρίσιου. Όταν η Δανάη ήταν μικρή ο πατέρας της, έλαβε χρησμό από τους Θεούς, ότι ο εγγονός του, ο γιός της Δανάης, θα τον σκοτώσει. Ο Ακρίσιος φοβήθηκε πολύ. Έκλεισε την Δανάη σε ένα μπουντρούμι, ώστε να μην μπορεί να την βλέπει κανείς. Ο Δίας όμως που συχνά ερωτευόταν όμορφες και νεαρές κοπέλες, είδε την Δανάη και την ερωτεύτηκε. Έγινε χρυσή βροχή και έσταξε μέσα στο κελί της. Από την αγάπη τους γεννήθηκε ο Περσέας. Όταν όμως ο βασιλιάς Ακρίσιος ένιωσε την παρουσία του παιδιού, φοβήθηκε. Έκλεισε την Δανάη και τον Περσέα σε ένα μπαούλο, το σφράγισε καλά και το πέταξε στην θάλασσα να χαθούν μια για πάντα και οι δύο από την ζωή του.

Τραδούδι: Το θέατρο μοιάζει να είναι καράβι

Τα κύματα της θάλασσας ταξίδεψαν το κιβώτιο στη Σέριφο. Εκεί τους βρήκε ο Δίκτυς, αδερφός του βασιλιά Πολυδέκτη. Η Δανάη και ο Περσέας έζησαν ευτυχισμένοι στην Σέριφο. Ο Περσέας μεγάλωσε και έγινε ένα τρανό και άξιο παλικάρι και οι Δανάη ζούσε μια βαθιά φιλία με τον Δίκτυ. Όμως πάλι η ζωές τους θα βρισκόντουσαν σε κίνδυνο. Ο Πολυδέκτης, ο βασιλιάς της Σερίφου, ήθελε για γυναίκα του την Δανάη. Δεν σκεφτόταν ούτε τον αδερφό του, ούτε την Δανάη που είχε περάσει τόσα πολλά, αλλά ούτε και τον Περσέα. Μάλιστα πίστευε ότι αν βγάλει τον Περσέα από τη μέση θα κάνει πιο εύκολα την Δανάη γυναίκα του. Έτσι ο Πολυδέκτης οργάνωσε ένα μεγάλο φαγοπότι και κάλεσε όλο το νησί. Σε αυτό το φαγοπότι ο βασιλιάς ζητούσε δώρα και οι φίλοι του έπρεπε να του τα φέρουν.

Ο βασιλιάς ζήτησε άλογα δυνατά, άλογα μεγάλα και άλλα υλικά αντικείμενα από τους φίλους του. Για τον Περσέα όμως είχε άλλα σχέδια. Του ζήτησε ένα δώρο σπουδαίο, ένα δώρο μοναδικό που θα έπρεπε να το κατακτήσει. Του ζήτησε το

κεφάλι της Γοργόνας Μέδουσας. Ο Περσέας δέχτηκε γιατί ήθελε να τον εντυπωσιάσει. Όμως, όταν ήρθε το επόμενο πρωί, ο Περσέας μετάνιωσε πικρά, όμως δεν μπορούσε να πάρει πίσω την υπόσχεση του. Ο Πολυδέκτης του είπε ότι αν δεν εκτελέσει την υπόσχεση που είχε δώσει, τότε θα πάρει με το ζόρι για γυναίκα του την Δανάη. Και μέχρι να φέρει το κεφάλι της Μέδουσας θα κρατούσε την Δανάη αιχμάλωτη κοντά του.

Μουσικός αυτοσχεδιασμός

Με αγωνία μεγάλη και ανάγκη να μείνει μόνος του, ο Περσέας περπάτησε μέχρι το ακρωτήρι του νησιού. Πολύ κουρασμένος ακούμπησε σε ένα βράχο και σκεφτόταν το κακό που του έμελε να πάθει. Όμως ο Περσέας ήταν γιος του Δία και οι Θεοί δεν θα τον άφηναν λεπτό μόνο του. Τότε είδε ένα πρόσωπο αλλιώτικο, ξεχωριστό από τα άλλα να τον πλησιάζει.

-**Ερμής:** Ξεκίνα για την μεγάλη περιπέτεια που σε περιμένει και εμείς θα σταθούμε δίπλα σου σα φρουροί.

Ο Θεός Ερμής μαζί με τη Θεά Αθηνά θα τον βοηθούσαν να βγάλει εις πέρας την αποστολή του. Ο Περσέας τότε αναθάρρησε, ήξερε ότι δεν μπορούσε να το αποφύγει, αλλά ήξερε ότι οι Θεοί θα ήταν δίπλα του. Θα έπρεπε να κάνει αυτό που του έταξε η μοίρα, να κόψει το κεφάλι της τρομερής Μέδουσας Γοργόνας και να γίνει ήρωας-ημίθεος. Κανένας θνητός δεν θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τις Γοργόνες χωρίς την βοήθεια των Θεών.

- **Αθηνά:** Για να νικήσεις τις Γοργόνες χρειάζεσαι κάποια μαγικά εφόδια. Το κράνος του Άδη για να σε κάνει αόρατο. Τα φτερωτά πέδιλα των Νυμφών, για να πετάξεις πάνω από τη γη, την αστραφτερή ασπίδα μου για να κοιτάξεις μέσα από τον αντικατοπτρισμό της τη φοβερή Μέδουσα, την άρπη του Ερμή για να κόψεις το κεφάλι της Μέδουσας και ένα μαγικό σακίδιο για να κρύψεις καλά το κεφάλι της, όταν θα έρθει η ώρα.

Τραγούδι: Το τραγούδι των Θεών

Αυτά τα μαγικά εφόδια τα κρατούσαν οι Νύμφες. Κανένας όμως δεν ήξερε τον δρόμο και τα μονοπάτια που οδηγούσαν στις κρυφές τους κατοικίες. Οι μόνες που ήξεραν το δρόμο και μπορούσαν να τους οδηγήσουν μέχρι εκεί ήταν οι Γραίες. Οι Γραίες ήταν 3 γριές κακάσχημές, το Παρελθόν, το Παρόν και το Μέλλον. Είχαν

ένα μάτι και ένα δόντι και το μοιράζονταν μεταξύ τους για να φάνε και να δούνε. Η Αθηνά τότε συμβούλεψε τον Περσέα:

-**Αθηνά:** Θα πας και θα κλέψεις το μοναδικό μάτι και το μοναδικό δόντι που έχουν οι 3 αδερφές και το ανταλλάζουν μεταξύ τους.
Και αυτό έκανε ο Περσέας, τους έκλεψε το μοναδικό μάτι και το μοναδικό τους δόντι. Οι Γραίες τα στερήθηκαν και έτσι αναγκάστηκαν, για να τα πάρουν πίσω, να μαρτυρήσουν στον Περσέα το δρόμο για τις Νύμφες.

Οι Νύμφες ήταν κορίτσια λεύτερα, γεμάτα χαρά. Ζούσαν μέσα στη φύση, στις πηγές, στις σπηλιές, στα βουνά και στα δέντρα. Σαν έφτασε ο Περσέας κοντά τους μαζί με τους δύο Θεούς, τους εξήγησε για το κακό που του είχε τάξει η μοίρα και αυτές τον λυπήθηκαν. Αποφάσισαν να του δώσουν τα μαγικά εφόδια και έτσι ο Περσέας ξεκίνησε το μεγάλο του ταξίδι για τη φοβερή συνάντηση με τις Γοργόνες.
Ο Ερμής και η Αθηνά συνόδευσαν τον Περσέα ως την άκρη του κόσμου. Όταν έφτασαν εκεί οι Γοργόνες είχαν πέσει σε ύπνο βαθύ.

-**Αθηνά:** Τώρα πρέπει να πας και να κόψεις το κεφάλι της Μέδουσας για να μην σε καταλάβουν.

Αμέσως ο Περσέας φόρεσε τον μαγικό σκούφο που τον έκανε αόρατο, τα φτερωτά πέδιλα για να μη ξυπνήσει τις Γοργόνες, πήρε στο ένα χέρι του την ασπίδα και στο άλλο την άρπη. Σαν έφτασε κοντά κοίταξε μέσα από την ασπίδα την τρομερή Μέδουσα και με μια γρήγορη κίνηση έκοψε το κεφάλι της Μέδουσας με την άρπη. Τότε άνοιξε το σακίδιο του έβαλε μέσα το κεφάλι της και το έδεσε καλά. Λυτρωμένος και ανακουφισμένος πια πήρε το δρόμο της επιστροφής.

Μουσικός αυτοσχεδιασμός

Σαν έφτασε όμως ο Περσέας στη Σέριφο πληροφορήθηκε πως όσο έλειπε ο Πολυδέκτης κρατούσε αιχμάλωτη την Δανάη (τη μητέρα του) και της φερόταν πολύ άσχημα. Θύμωσε πάρα πολύ. Όταν έφτασε μπροστά του έβγαλε αμέσως το κεφάλι της φοβερής Μέδουσας από το σάκο και έκανε τον Πολυδέκτη και τους φίλους του μάρμαρο. Στο θρόνο ανέβασε τον Δίκτυ τον αδερφό του Πολυδέκτη. Στη συνέχεια έδωσε τα δώρα των Νυμφών στον Ερμή και στην Αθηνά έδωσε το κεφάλι της τρομερής Μέδουσας. Η Αθηνά έβαλε το κεφάλι της Μέδουσας στο κέντρο της

ασπίδας της. Μετά από λίγο καιρό ο Περσέας πήρε τη μητέρα του Δανάη και γύρισαν πίσω στο Άργος ήσυχοι πια.

Οι αδερφές της Μέδουσας όμως η Σθενώ και η Ευρυάλη, σαν ξύπνησαν, τρομαγμένες είδαν τη φρυκτή τύχη που είχε η αδερφή τους και άρχισαν να θρηνούν γοερά. Η Θεά Αθηνά άκουσε το μοιρολόι των δύο αδερφών για την αδερφή τους τη Μέδουσα Γοργώ, καθώς και το σφύριγμα από τα φίδια που πλέκονταν στα κεφάλια τους. Εντυπωσιάστηκε πάρα πολύ από τον ήχο που έβγαζαν και δημιούργησε ένα μουσικό όργανο που θύμιζε αυτό το μοιρολόι. Ήταν ο αυλός, όργανο πνευστό, φτιαγμένο από καλάμια. Ήταν πολύ δύσκολο στο παίξιμό του, όμως η Αθηνά που ήταν Θεά τα κατάφερνε μια χαρά.

Μια μέρα όμως η Θεά Αθηνά είδε τον αντικατοπτρισμό της σε ένα ποτάμι καθώς έπαιζε μουσική με τον αυλό. Τρόμαξε τόσο πολύ από το πόσο άσχημη γινόταν όταν προσπαθούσε να παίξει αυτό το δύσκολο όργανο και πέταξε τους αυλούς μακριά. Μάλιστα καταράστηκε ότι όποιος βρει αυτό το όργανο, να έχει πολύ κακή τύχη.

Τους αυλούς μετά από καιρό τους βρήκε ο Σάτυρος Μαρσύας. Οι Σάτυροι ήταν ακόλουθοι του Θεού Διόνυσου. Είχαν αυτιά, ουρά και πατούσες αλόγου, όμως στο κεφάλι ήταν σαν κανονικοί άνθρωποι. Ο Μαρσύας έπαιξε τους αυλούς καταπληκτικά

-**Μαρσύας:** Είναι φανερό ότι παίζω καλύτερη μουσική από τον Θεό Απόλλωνα. Και αν θέλει να το επιβεβαιώσει τον καλώ αμέσως σε μουσικό αγώνα.

Κριτές ορίστηκαν οι Μούσες. Παίζει ο Απόλλωνας με τη λύρα του ήταν καταπληκτικός, παίζει και ο Μαρσύας με τους αυλούς ήταν και αυτός καταπληκτικός. Τότε οι Μούσες που ήθελαν να νικήσει ο Θεός Απόλλωνας, σκέφτηκαν:
-**Μούσες:** Θα νικήσει αυτόν τον αγώνα όποιος καταφέρει και παίξει με το μουσικό του όργανο ανάποδα.

Ξεκίνησε ο Θεός Απόλλωνας και κατάφερε με τη λύρα να βγάλει κάποιες νότες ανάποδα, γιατί είναι έγχορδο όργανο. Όμως όταν έφτασε η σειρά του Μαρσύα ήταν αδύνατο να παίξει με τους αυλούς ανάποδα γιατί είναι πνευστό όργανο. Έτσι νικητής στέφθηκε ο Θεός Απόλλωνας και τιμώρησε πάρα πολύ σκληρά το σάτυρο Μαρσύα (Λιάμπη, 1994).

Τραγούδι τέλους: Το τραγούδι του Αισώπου

Λιάμπη, Κ. (1994), *Ελληνική μυθολογία: Μέδουσα,* Αθήνα: Εκδόσεις Άμμος

ΟΙ ΕΙΚΟΝΕΣ ΠΟΥ ΔΟΘΗΚΑΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

